

IMPAKT DOLNY ŚLĄSK

PRZEGLĄD THINK TANKU UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU

NR 1/2023 (PÓŁROCZNIK) THINKTANK.UE.WROC.PL

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ
WYZWANIA SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I ŚRODOWISKOWE

Wydawnictwo
Uniwersytetu Ekonomicznego
we Wrocławiu

Uniwersytet Ekonomiczny
we Wrocławiu

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU UCZELNI

Raport Uniwersytetu Ekonomicznego
we Wrocławiu

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego
we Wrocławiu

Raport w wersji elektronicznej w języku polskim i angielskim do pobrania tutaj:
https://www.ue.wroc.pl/uczelnia/26065/cele_zrownowazonego_rozwoju_uczelni.html

CO DALEJ Z GLOBALIZACJĄ?
KONSEKWENCJE
DLA POLSKI

6

POLSKA W UE – WYBRANE REFLEKSJE

13

WYZWANIA STOJĄCE PRZED GLOBALNYMI
ŁAŃCUCHAMI WARTOŚCI

19

ZNACZENIE WDRAŻANIA CELÓW
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU (SGD)
PRZEZ MAŁE I ŚREDNIE...

29

SPIS TREŚCI

- 2** Słowo wstępne
BOGUSŁAWA DRELICH-SKULSKA
- 6** Co dalej z globalizacją? Konsekwencje dla Polski
MARIAN GORYNIA
- 13** Polska w UE – wybrane refleksje
BEATA BAL-DOMAŃSKA
- 19** Wyzwania stojące przed globalnymi łańcuchami wartości
TOMASZ BIAŁOWAŚ, SEBASTIAN BOBOWSKI, ARTUR KLIMEK, PAWEŁ PASIERBIAK, MONIKA WOJTAS
- 29** Znaczenie wdrażania celów zrównoważonego rozwoju (SGD) przez małe i średnie przedsiębiorstwa: przykłady z Niemiec i z Polski
ANDRZEJ RASZKOWSKI
- 36** Ubóstwo wodne a rozwój gospodarki rolnej
ARKADIUSZ PIWOWAR
- 40** Zmiana koncepcji wykorzystania gazu ziemnego w kontekście zrównoważonego gospodarowania energią w Polsce
ANDRZEJ GRACZYK, ALICJA M. GRACZYK, ADAM WĘGRZYN
- 45** Czym jest badanie i praktyczne wykorzystanie rynkowego systemu finansowego gospodarki w regionie i dlaczego warto się nimi zajmować
DOROTA KORENIK
- 51** Central Bank Digital Currency, czyli czym zastąpić gotówkę
JACEK KARWOWSKI
- 56** Ku kryptofinansom?
SEBASTIAN BOBOWSKI, WAWRZYNIEC MICHALCZYK
- 62** Nadużycia socjalne jako wyzwanie współczesnego państwa opiekuńczego
ŁUKASZ JUREK
- 72** Strategiczna rewolucja w zarządzaniu rozwojem gmin a pożądana rola uczelni
ANDRZEJ SZTANDO

MARIAN GORYNIA

PROFESOR NAUK EKONOMICZNYCH, OD POCZĄTKU KARIERY ZAWODOWEJ NIEROZERWALNIE ZWIĄZANY Z UNIWERSYTETEM EKONOMICZNYM W POZNANIU, GDZIE W LATACH 2008-2016 PEŁNIŁ FUNKCJĘ REKTORA. JEST CZŁONKIEM KORESPONDENTEM POLSKIEJ AKADEMII NAUK, A TAKŻE CZŁONKIEM KOMITETU NAUK EKONOMICZNYCH PAN PRZY WYDZIALE I NAUK HUMANISTYCZNYCH I SPOŁECZNYCH PAN. W KADENCJACH 2011-2012 ORAZ 2017-2020 BYŁ CZŁONKIEM CENTRALNEJ KOMISJI DS. STOPNI I TYTUŁÓW, W KTÓREJ PEŁNIŁ FUNKCJĘ WICEPRZEWODNICZĄCEGO. OD 2019 R. ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO RADY DOSKONAŁOŚCI NAUKOWEJ. W 2021 R. WYBRANY NA STANOWISKO

CO DALEJ Z GLOBALIZACJĄ? KONSEKWENCJE DLA POLSKI

Niniejszy tekst jest zapisem wybranych najważniejszych myśli zawartych w wystąpieniu pod takim samym tytułem wygłoszonym przez autora w dniu 29 września 2023 r. na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu podczas konferencji „Zmiany w gospodarce”, zorganizowanej z okazji 75 rocznicy istnienia Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Rozumienie globalizacji

Nie ma tutaj miejsca na prowadzenie sporów definicyjnych, ale warto rozpocząć od krótkiego zaprezentowania założeń terminologicznych przedstawionych rozważań. Przyjęto więc, że internacjonalizacja, czyli umiędzynarodowienie, w odniesieniu do gospodarki oznacza współpracę z zagranicą mogącą przybierać rozmaite formy. Natomiast globalizacja (mondializacja) w znaczeniu ekonomicznym to szczególny przypadek umiędzynarodowienia, przy czym co do swej istoty globalizacja jest logiczną konsekwencją dotychczasowego rozwoju gospodarki rynkowej

PREZESA POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO. JEST DOKTOREM HONORIS CAUSA UNIwersYTETU W BIAŁYMSTOKU (2019). AUTOR PONAD 500 PRAC NAUKOWYCH I POPULARNONAUKOWYCH. WIELOKROTNI WYRÓŻNIANY, M.IN. NAGRODAMI MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ ORAZ NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO, NAGRODĄ PAN W DZIEDZINIE EKONOMII IM. F. SKARBKA ZA KSIĄŻKĘ *ZACHOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW W OKRESIE TRANSFORMACJI. MIKROEKONOMIA PRZEJŚCIA* ORAZ NAGRODĄ POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO IM. PROF. E. LIPIŃSKIEGO ZA KSIĄŻKĘ *STRATEGIE ZAGRANICZNEJ EKSPANSJI PRZEDSIĘBIORSTW*.

i naturalnym etapem jej ewolucji; innymi słowy – ma charakter immanentny, nieunikniony. Konstitutywnymi atrybutami globalizacji są intensywność, powszechność (światowy zasięg), uniformizacja, unifikacja, standaryzacja działań podejmowanych przez głównych aktorów międzynarodowej współpracy gospodarczej, czyli przedsiębiorstwa międzynarodowe. Na ogół przyjmuje się także, że globalizacja to wyższe (najwyższe?) stadium internacjonalizacji. Warto też wskazać, że najważniejsze przejawy globalizacji to handel międzynarodowy (eksport, import), zagraniczne inwestycje bezpośrednie, międzynarodowe przepływy finansowe, przy czym szczególną rolę w tych procesach odgrywają współcześnie technologie informacyjne i Internet.

Spór o efekty globalizacji – szansa czy zagrożenie?

Jeśli chodzi o postrzeganie globalizacji, to w literaturze przedmiotu jest prowadzony rozbudowany spór o jej efekty i o to, czy globalizacja jest bardziej szansą, czy zagrożeniem. W sporze tym daje się wyróżnić cztery „klasyczne” postawy:

- entuzjazm (lekką schłodzony rozumem) – pro-, afirmacja (ale nie ślepa) – np. Jagdish Bhagwati, *In defense of globalization*,
- zatroskana refleksyjność – medium, równowaga – np. Paul Streeten, *Globalization. Threat or opportunity?*
- podejrzliwość, sceptycyzm – podejście krytyczne (ale bez całkowitej negacji) – np. Joseph E. Stiglitz, *Globalizacja*; Władysław Szymański, *Dlaczego globalizacja jest irracjonalna?*
- kwestionowanie i podważanie sensu globalizacji – D. Trump i podobni przywódcy, nowy protekcjonizm i nowy nacjonalizm.

Reprezentantem pierwszego podejścia jest J. Bhagwati, który uważa, że do oceny globalizacji warto postawić się dziesięcioma poniższymi antynomiami: ubóstwo: zmniejszenie – zwiększenie; praca dzieci:

redukcja – zwiększenie; rola kobiety: poprawa – regres; demokracja: promocja – ograniczenie; kultura: wzbogacenie – narażona na niebezpieczeństwo; płace i standardy pracy: wzrost – obniżka; środowisko: poprawa – pogorszenie; korporacje międzynarodowe: pożyteczni aktorzy – drapieżcy; przestępczość: spadek – wzrost; zdrowie: poprawa – regres. Przytoczony zestaw kryteriów do oceny efektów globalizacji w pewności wymaga rozwinięcia i modyfikacji, tym niemniej prowadzona przez przywołanego autora analiza skłania do wniosku, że bilans pozytywnych i negatywnych efektów globalizacji jest dodatni.

Nie jest tu możliwe szersze scharakteryzowanie wszystkich przytoczonych postaw, ale dla zachowania równowagi celowe jest ukazanie cech postawy sceptycznej, podejrzliwej, której propagatorem jest między innymi J. Stiglitz. Autor ten zwraca uwagę na następujące słabości globalizacji:

- niesprawiedliwe reguły gry narzucone przez dysponujące większą siłą kraje rozwinięte,
- orientacja procesów globalizacji wyłącznie na zysk i wartości materialne, z lekceważeniem innych aspektów,
- niedemokratyczne ograniczanie suwerenności wielu krajów rozwijających się,
- nierównomierny rozkład korzyści płynących z globalizacji,
- narzucenie wielu krajom rozwijającym się systemu gospodarczego nieodpowiedniego dla ich tradycji, kultury i wyzwań rozwojowych.

Spór o istotę globalizacji – najnowsze stanowiska

Istota, sens, kierunek i znaczenie globalizacji to często dyskutowane zagadnienia w kontekście pandemii COVID-19 i innych wyzwań cywilizacyjnych, które pojawiły się lub nasiliły, począwszy od 2020 r. Joseph Stiglitz¹ zauważa:

Ci, którzy przez cztery dekady promowali globalizację, catkownie ją spartaczyli. Zamiast korzyści z połączonej gospodarki globalizacja przyniosła jeszcze więcej animozji na świecie i jeszcze większe zyski zachodnim korporacjom. Ale uwaga, bo deglobalizację też da się spartolić.

Kompletnie odmienne stanowisko zajmuje Douglas A. Irwin², pisząc:

¹ J. Stiglitz, *Getting deglobalization right*, Project Syndicate, 21 maja 2022; J. Stiglitz, *Globalizacja okazała się wielką ściemą. Czy z deglobalizacją pójdzie nam lepiej?* Krytyka Polityczna, 8 czerwca 2022.

² D.A. Irwin, *Globalization enabled nearly all countries to grow richer in recent decades*, Peterson Institute for International Economics, 16 czerwca 2022.

Bardziej właściwy opis globalizacji byłby taki, że był to wyścig na szczyt. Niemal każdy kraj jest dziś bogatszy, niektóre znacznie niż trzy czy cztery dekady temu, kiedy era globalizacji nabrała rozpędu.

Z kolei Robert Grosse, Jonas Gamso, Roy C. Nelson³ podkreślają:

Fala artykułów naukowych i popularnych pism w ostatniej dekadzie dowodziła, że globalizacja uległa odwróceniu z powodu rosnącego populizmu, nacjonalizmu gospodarczego i wojny handlowej między Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Nie ma wątpliwości, że populistyczni i nacjonalistyczni przywódcy zostali wybrani w kilku krajach na całym świecie, ale niekoniecznie oznacza to, że globalizacja gospodarcza upada. W rzeczywistości dowody nie sugerują, że następuje deglobalizacja gospodarcza.

Warto także zwrócić uwagę na poglądy Daniego Rodrika⁴, który trafnie zauważa, że:

- Obecnie powszechnie uznaje się, że era hiperglobalizacji po latach 90. dobiegła końca. Pandemia COVID-19 i wojna Rosji z Ukrainą zepchnęły światowe rynki do drugorzędnej i co najwyżej wspierającej roli w stosunku do celów narodowych – w szczególności zdrowia publicznego i bezpieczeństwa narodowego. Ale całe to mówienie o deglobalizacji nie powinno nam przesłaniać możliwości, że obecny kryzys może faktycznie doprowadzić do lepszej globalizacji.
- W rzeczywistości hiperglobalizacja znajdowała się w odwrocie od światowego kryzysu finansowego w latach 2007-2008. Udział handlu w światowym PKB zaczął spadać po 2007 r., gdy stosunek eksportu do PKB w Chinach spadł aż o 16 punktów procentowych. Globalne łańcuchy wartości przestały się rozprzestrzeniać. Międzynarodowe przepływy kapitałowe nigdy nie powróciły do poziomu sprzed 2007 r. A populistyczni politycy otwarcie wrogo nastawieni do globalizacji stali się znacznie bardziej wpływowi w rozwiniętych gospodarkach.

Wreszcie Grzegorz W. Kołodko⁵ podkreśla:

Jednak politycy, komentatorzy medialni i ekonomiści zbyt pochopnie przewidywali koniec globalizacji. W rzeczywistości globalizacja gospodarcza tylko chwilowo straciła impet. Pomimo swoich wad

³ R. Grosse, J. Gamso, R.C. Nelson, *De-globalization is a myth*, Academy of International Business Insights, 2022, Vol. 22, Issue 2.

⁴ D. Rodrik, *A better globalization might rise from hyper-globalization's ashes*, Project Syndicate, 9 maja 2022.

⁵ G.W. Kołodko, *The irreversibility of globalization*, Project Syndicate, 5 września 2022.

DUŻE PRZEDSIĘBIORSTWA SĄ W WIĘKSZYM STOPNIU PRZYGOTOWANE NA PRZYJMOWANIE MŁODYCH PRACOWNIKÓW I ZAOFEROWANIE IM WSPARCIA W ZDOBYWANIU SPECYFICZNYCH UMIEJĘTNOŚCI WAŻNYCH DLA FIRMY.

globalizacja wspiera wzrost gospodarczy, zwłaszcza poprzez handel transgraniczny, który umożliwia producentom czerpanie korzyści skali. Niedawne wstrząsy nadwyreżyły, a nie skazały na zagładę globalne łańcuchy dostaw.

Znaczenie globalizacji dla gospodarki polskiej

Można zatem postawić pytanie – co globalizacja oznaczała dla Polski w okresie transformacji i integracji? Odpowiadając na to pytanie w sposób uproszczony, można się posłużyć zestawem poniższych wskaźników charakteryzujących gospodarkę polską na ścieżce globalizacji w latach 1990-2020:

- produkt krajowy brutto (bieżące wartości USD) – PKB 2020/1990 – 283%; miejsce w świecie: 1990 – 36, 2020 – 21;
- PKB na 1 mieszkańca 2020/1990 – 285%; miejsce w świecie: 1990 – 87, 2020 – 53;
- produkt krajowy brutto (ceny stałe USD 2015 r.) – PKB 2020/1990 – 285%; miejsce w świecie: 1990 – 26, 2020 – 21;
- PKB na 1 mieszkańca 2020/1990 – 286%; miejsce w świecie: 1990 – 61, 2020 – 62;
- produkt krajowy brutto PPP (ceny stałe 'International dollar' 2017 r.) – PKB 2020/1990 – 285%; miejsce w świecie: 1990 – 22, 2020 – 20;
- produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca 2020/1990 – 286%; miejsce w świecie: 1990 – 54, 2020 – 43;
- handel zagraniczny 2020/1990 (ceny bieżące) – dynamika eksportu – 1702% (miejsce w świecie: 1990 – 37, 2020 – 22); dynamika importu – 2085% (miejsce w świecie: 1990 – 40, 2020 – 18);
- zagraniczne inwestycje bezpośrednie 2020/1990 (ceny bieżące) – dynamika O FDI stock – 26 142% (miejsce w świecie: 1990 – 62, 2020 – 51); dynamika I FDI stock – 228 194% (miejsce w świecie: 1990 – 116, 2020 – 28).

Wydaje się, że zaprezentowane wskaźniki prezentują jednoznacznie pozytywne efekty rozwojowe, jakie przyniosło gospodarce polskiej włączenie się w procesy globalizacji po 1990 r.

Możliwe scenariusze globalizacji

Istnieje kilka scenariuszy globalizacji. Jednym z nich jest **zakłócona globalizacja** (*disrupted globalization*), tj.:

- Mniej lub bardziej dotkliwe zakłócenia globalizacji we wszystkich jej składowych procesach, przewidujące przejściowy charakter

zawirowań gospodarek narodowych, firm i instytucji.

- Wzmocnienie istniejących trendów antyglobalistycznych obecnych również w świecie sprzed COVID-19 i wojny na Ukrainie.
- Występowanie odpowiednio skutków pośrednich (mających charakter katalizatora innych zmian) i skutków bezpośrednich (blokada, inne środki regulacyjne, stan zdrowia i ekonomii konsumentów i pracowników oraz postawy).
- Różne ścieżki odbudowy (powrotu do normalności): szybsze dla krajów rozwiniętych i dla sektora detalicznego, ale średnioterminowy powrót do stanu sprzed pandemii (1-3 lata).

Możliwe scenariusze globalizacji – **deglobalizacja**

- Nacisk na rozumienie globalizacji jako wzmacniacza szoków takich jak pandemia.
- Na podstawie prawdopodobnych uwarunkowań politycznych, ekonomicznych, medycznych i społecznych niemożliwe może być przywrócenie poziomów globalnych wzajemnych powiązań sprzed COVID-19.
- Przerwanie łańcuchów wartości z powodu szoku popytowo-podażowego może skutkować permanentnymi procedurami near-shoringowymi i redundancyjnymi w przedsiębiorstwach wielonarodowych.
- Koncentracja regionalna i wzrost poziomy, a nie pionowy wraz z pojawieniem się nowych modeli biznesowych.
- Przejście na odchudzoną infrastrukturę fizyczną (zmniejszanie zaangażowania zasobów w zakresie infrastruktury fizycznej) i pierwszeństwo dla operacji cyfrowych, napędzane przez wezwania do „krajowych łańcuchów dostaw”.

Możliwe scenariusze globalizacji – **globalizacja przywrócona do równowagi (*globalization rebalanced*)**

- Pomędzy powrotem do normalności (*back to normal*) a wycofaniem się z globalizacji (*withdrawal from globalization*).
- Przywrócenie równowagi w takich obszarach, jak:
- rola państwa i rynku w kształtowaniu procesu globalizacji i jego rezultatów,
- konfiguracja globalnych łańcuchów wartości,
- kontrola nad ZIB i korporacjami międzynarodowymi,
- *modus operandi* i przywództwo w instytucjach międzynarodowych (np. agencje ONZ).
- Zachowanie pozytywnych skutków globalizacji przy jednoczesnym wykorzystaniu aktualnych impulsów zmian.

Zakończenie – wnioski

- Globalizacja to obiektywny i nieunikniony proces i klucz do naszego przyszłego dobrobytu.
- Globalizacja jest per saldo korzystna dla świata – *Globalisation is good but not good enough.*
- Pozytywny globalny (finalny per saldo) efekt globalizacji nie oznacza, że jest ona dobra i korzystna dla wszystkich (państw, przedsiębiorstw, ludzi) w równym stopniu – rozkład korzyści jest podstawą stosunku do globalizacji.
- Globalizacja inkluzywna – w sensie międzynarodowym i wewnątrz krajowym.
- Największym zagrożeniem dla postępu cywilizacyjnego jest ślepa antyglobalizacja.
- Każdy powinien określić swój własny stosunek do globalizacji, do jej przyczyn, przejawów i efektów.
- Pandemia i wojna na Ukrainie nie zabiją globalizacji, będzie ona ewoluować.

REDAKCJA

Redaktor naczelny

dr Aleksandra Burdukiewicz

Menedżer Think Tanku

dr Małgorzata Gałęcka

Koordynator ds. marki

Jan Jakub Cendrowski

Przewodniczący Rady Impakt Dolny Śląsk – Think Tanku Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

dr hab. Bogusław Pótkorak, prof. UEW

Członkowie Rady Impakt Dolny Śląsk

dr hab. Bogusław Pótkorak, prof. UEW – przewodniczący

prof. dr hab. Bogusława Drelich-Skulska

dr hab. Bartłomiej Nita, prof. UEW

dr hab. Marek Kośny, prof. UEW

Marek Ignor – Ogólnopolskie Stowarzyszenie Regionalnych Funduszy Rozwoju

Tomasz Szpikowski – przedstawiciel przedsiębiorców

Malwina Wrotniak – red. naczelna Bankier.pl, media gospodarcze i regionalne

Ałła Witwicka-Dudek – Centrum Współpracy z Biznesem

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Zdjęcia z zasobów:

Archiwum Centrum Promocji UEW – strony: 2, 3, 6, 7, 8, 9, 16, 17, 19, 21, 23, 24, 25, 27, 28, 63, 76

Jacek Karwowski – strony: 51, 52, 53, 54, 55

Adobe Stock, 123 Royalty Free, Freepik

Partner strategiczny:

**DOLNY
ŚLĄSK**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego
we Wrocławiu
53-345 Wrocław, ul. Komandorska 118/120
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

ISSN 2720-1813

